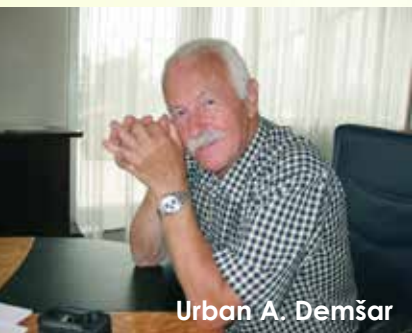

KAKO IZBEREŠ DOBREGA KONSERVATORJA - RESTAVRATORJA

Kratek uvod za razjasnitev konzerviranja in restavriranja premične tehnične dediščine.

Urban A. Demšar

Zveza SVS je od leta 2006 redna članica Društva restavratorjev in konservatorjev Slovenije, ki občasno sodeluje pri vsakoletnih razstavah v Narodnem muzeju Slovenije s predstavit-

vijo plakatov o restavriranju vozil članov Zveze SVS. Prisotni smo tudi na srečanjih v Etnografskem muzeju ter drugih lokacijah po Sloveniji. Na strokovnih srečanjih DRS pa bogatimo znanje in ga širimo med člane klubov Zveze SVS. Na teh srečanjih smo podrobneje spoznali, kakšna so pravila muzejev, tako slovenskih kot muzejev v mednarodnem prostoru. Brez muzejev, ki so nosilci naše civilizacije, si težko predstavljamo ohranjanje kulturne in premične tehnične dediščine. Njihova naloga je raziskovanje, zbiranje, varovanje, zaščita in predstavitvev tako kulturne kot premične tehnične dediščine. Čeprav naši člani delujejo tudi na ohranjanju kulturne dediščine, bomo obravnavali predvsem ohranjanje premične tehnične dediščine, se pravi vozila. Med nosilce ohranjanja te kulture spadajo tudi klubi starodobnikov.

Z uvedbo izobraževalnih tečajev za tehnične komisarje Zveze SVS, ki potekajo od leta 2001, spremljamo tudi restavratorsko dejavnost, ki se je stopnjevala z vse strožjimi načeli nacionalnih muzejev in načeli mednarodne organizacije FIVA. Na teh načelih smo začeli restavratorsko delo gledati resneje in bolj spoštljivo.

Najstrožja so pravila nacionalnih muzejev, kjer poteka praviloma konservatorsko - restavratorska dejavnost, vsaka obnova oziroma restavriranje pa je strogo predpisan postopek. V glavnem se predmeti,

ki so v lasti teh muzejev, redko restavrirajo, le v primeru, da je tak muzej lastnik recimo dveh enakih predmetov s tem, da ostane en primerek v originalnem stanju, drug pa se eventualno restavrira. Načelo teh muzejev je praviloma konzerviranje predmetov, to je postopek, kjer predmet zavarujemo pred nadaljnjim propadanjem. Nacionalni muzeji praviloma ne izposojajo svojih vozil. Poznamo tudi tovarniške muzeje, recimo BMW, Mercedes Benz itd., kjer pa so pravila nekoliko liberalnejša, svoja vozila pa tudi posojajo obvezno s svojimi vozniki. Omeniti moramo tudi privatne muzeje, ki so zelo pogosti znanilci premične tehnične dediščine v mednarodnem prostoru, restavriranje vozil pa poteka na več načinov. Vse je odvisno od lastnika, koliko je osveščen pri ohranjanju omenjene dediščine. Vozila iz privatnih muzejev se pogosto uporabljajo tudi za srečanja starodobnikov.

V Sloveniji imamo poklicne restavratorje, ki praviloma delujejo v muzejih in restavratorskih centrih za delo pri ohranjanju kulturne in premične tehnične dediščine. To so poklicni restavratorji - konservatorji, ki gredo skozi vse faze predpisanega študija za opravljanje tega poklica. Profilov s področja restavrator - konservator je veliko, npr.: delo na

Sprejem članov Zveze SVS v DRS – v prostorih občine Škofljica

Razstveni plakat Vladimira Perkiča v lapidariju Narodnega muzeja Slovenije, kjer predstavlja svoje restavrirano vozilo in ob enem Zvezo SVS.

Narodni muzej Slovenije – sedež DRS na začetku delovanja društva.

področju likovne dediščine, kiparskih del, plastike, stenske slike, freske, mozaika, arhitekturnih posegov, seveda delujejo tudi na delu premične tehnične dediščine (TMS, Železn. muzej) itd. Iz delovanja vseh področij restavratorsko konservatorskega dela se vsako leto podeljujejo stanovske nagrade Društva restavratorjev Slovenije v Mestnem muzeju v Ljubljani.

V Sloveniji imamo kar nekaj tako imenovanih restavratorjev, ki so samouki, delujejo pa glede na poznavanje načel in pravil različno. Večina takih restavratorjev ne upošteva bistvenih načel, lahko so zelo prepričljivi, kljub popolnemu nepoznavanju te stroke. Stranke so nad njihovim delom običajno navdušene, njihovih napak ne vidijo, največkrat pa gre v teh primerih za izpuščene faze dela, kot so raziskovanja, izbira pravih materialov, izpuščena dokumentacija - tako tehnična kot slikovna. Običajno je njihova cena dela previsoka. Nekvalitetni materiali se z leti postarajo, spremembe pa so kmalu vidne. Za pravilno cenitev in pregled opravljenega dela pa obstajajo sodni izvedenci in cenilci, specializirani izključno za starodobna vozila. Ponudbe za tako delo pridejo iz sodišč, zaradi spora nekvalitetnega dela in previsoke cene izvajalca. Z natančnim pregledom sodni izvedenci-cenilci opravijo svoje delo, ki ga sodišča največkrat tudi upoštevajo.

Ne smemo vseh teh ljudi, predvsem tistih, ki se trudijo na nek način ob upoštevanju pravil mednarodnih organizacij in načel nacionalnih muzejev, metati v isti koš. Kar nekaj jih je tudi v Sloveniji, ki upoštevajo ta načela. Običajno so to ljudje, ki tega ne počnejo zaradi denarja, temveč ali predvsem iz ljubezni do starodobnih vozil. Zelo je pomembno, da pri izbiri osebe, ki vam bo restavrirala vaše vozilo, upoštevate, kar sem omenil že na začetku, izbranemu restavratorju pa daste še posebna navodi-

la. Restavrator in lastnik morata imeti enake oziroma podobne poglede, kako bo vozilo izgledalo po opravljenem delu. Konservatorsko-restavratorsko delo na starodobniku je proces ohranjanja starodobnega vozila takega, kot je nekoč bil, in ne ustvarjanja predmeta, kot bi ga želeli imeti. Taka želja največkrat potvarja identiteto vozila, s tem pa tudi resnično podobo starodobnika. Tu moram še omeniti, da ni nujno, da je najcenejši konservator-restavrator najboljši, vsekakor pa še vedno drži načelo, kar je poceni, je običajno najdražje. V kolikor sklenete posel, naj bo tudi opravljeno delo finančno transparentno. Za vsako večjo spremembo, ki bi dvignila ceno, mora izvajalec obvestiti naročnika. Ob koncu restavratorskih del mora izvajalec predati naročniku dokumentacijo vseh faz dela z besedilom opravljenega dela in s fotografijami. Tako poročilo je tudi garancija za opravljeno restavratorsko delo starodobnika.

Običajno delo restavratorskih delavnic na starodobnih vozilih poteka tudi po Evropi. Restavratorji, ki imajo odlične reference, običajno restavrirajo za znanega naročnika. Njihovo delo obsega natančno slikovno in tehnično dokumentacijo v vseh fazah. Obvezna je tesna povezava med naročnikom in izvajalcem in ne nazadnje tudi transparentno finančno poročilo. Pri takem delu redko pride do sporov. Istočasno pa je poročilo z vso dokumentacijo garancija in priporočilo za izvajalca restavratorskih del.

Viri: Iz predavanj v Narodnem muzeju
ICOM - Internacional Council Of Museum
ECCO – European Confederation of Conservator Organization
DRS - Društvo restavratorjev Slovenije